

Hadí muž a tanečnice / Bosé nohy a jiné zajímavosti

Podoby manéžové, varietní a potulné zábavy ze sbírek Alšovy jihočeské galerie

11. 11. 2017 – 4. 2. 2018, Dům Štěpánka Netolického, Masarykovo náměstí 89, Třeboň
Vernisáž: 10. 11. 2017 od 17:00 hodin

Komedianti a loutková divadla, kolotoče, střelnice a další zábavné atrakce jako varieté, kabarety a cirkusová vystoupení přitahují svou pestrostí a rozmanitostí již celá staletí. Představují fascinující svět plný neočekávaných okamžiků. Jsou místem, kde je v přímém kontaktu staré a nové, krásné a ošklivé, vysoce umělecky ceněné a pokleslé. V prostoru plném světla, zvuků a vůní, kde na malou chvíli může čas plynout všemi směry. V oblasti, kde v nepopsatelných momentech dochází k porušování optických a gravitačních zákonů, mezi všemi těmi kočovnými umělci, je jedním prvkem a hlavním smyslem maximálně zabavit diváka.

Prezentace sbírkových předmětů Alšovy jihočeské galerie připomene mimo jiné mědiryt *Loutkové divadlo* švýcarského malíře, grafika a básníka Salomona Gessnera (1730–1788), kolorované mědirytiny z prostředí zábav a slavností převážně ve Vídni působícího kreslíře a ilustrátora Johanna Christiana Schoellera (1782–1851), satirické mědirytiny s divadelními výjevy dle předloh anglického rytce a karikaturisty Williama Hogartha (1697–1764) nebo barevné neoklasicistní mezzotinty Johna Raphaela Smitha (1751–1812). Ucelenější představu doplňují jemné výtvarné práce na motivy potulného a loutkového divadla v dřevorytech Vladimíra Silovského (1891–1974) nebo ukázky z tvorby Bohuslava Reynka (1892–1971). Právě lidové loutkářství a komediantství je úzce provázáno se vznikem cirkusů. Rozličné spolky, nejčastěji loutkářské rodiny, navazující na tradice a zvyky středověkého kejklířství a především na prvky *commedia dell'arte*, začínají do svých představení zapojovat různá pohybová a gymnastická vystoupení. Umělecký výkon, založený na mimořádné tělesné zdatnosti nebo odvaze, zaznamenaný v dílech výrazného představitele české avantgardy Františka Tichého (1896–1961), nabízí zajímavý pohled do prostředí plného klaunů, artistek, žonglérů a krasojezdkyň. Umění balancování (např. provazochodectví) zachycené v cyklu *Lidé V.* nalezneme také v kompozicích Oresta Dubaye (1919–2005), jenž se řadí k nejvýznamnějším slovenským grafikům 20. století. Tento akrobatický styl, spočívající v udržení rovnováhy, výborně vystihuje syrově pojatá malba *Z vysoka* Františka Hudečka (1909–1990), člena *Skupiny 42*. Další podoby ekvilibristických a krotitelských dovedností doplňuje lept *Psí cirkus* Antonína Majera (1882–1963) nebo *Cirkus* Emila Kotrby (1912–1983). Zájem o prostředí marionetek a šapitó se rovněž z velké části objevuje v malířské a grafické tvorbě Jana Rambouska (1895–1976). Podobnou tematiku reflektuje ve své výtvarné činnosti Alois Moravec (1899–1987), Karel Štěch (1908–1982) a řada dalších. Kubisticky ztvárněná figura *Kouzelník* v barevné litografii Františka Grosse (1909–1985) nebo linoryt *Tanečnice* Karla Teigehe (1900–1951),

kteřý se významně podílel na formování českého poetismu a surrealismu, rozšiřují expozici o náměty z kabaretních a varietních představení.

Cirkusová a podobná vystoupení dosahují největšího rozvoje na přelomu 18. a 19. století a následně v 70. letech 20. století, kdy dochází k postupnému propojování různých divadelních prvků s těmi manéžovými. Akrobatky, tanečníci a žongléři se stávají herci, herci přijímají role eskamotérů, atp. Vývoj v této oblasti pokračuje i v současné době a jistě nabídne mnohá nová překvapení. A kolotoče? Jak se zdá, tak se stále točí a zatím nedokážeme ani dohlédnout, jaké nové podoby zábavy nás v této oblasti čekají na počátku a v průběhu 21. století.

Výběr ze sbírkového fondu Alšovy jihočeské galerie představí návštěvníkovi kolekci obrazů, kreseb, grafiky, plastiky a také keramiky. Soubor, který čítá více jak padesát uměleckých předmětů od 18. století přes postmodernu až po konec 20. století, nabídne poutavý pohled do způsobu života lidí stěhujících se soustavně z jednoho místa na jiné za účelem produkce zábavných atrakcí a obživy. Mimo výše zmíněné výtvarníky budou na výstavě zastoupena umělecká díla od Adolfa Borna, Bedřicha Stefana, Bohumila Dobiáše, Jana Kodeta, Josefa Čapka a mnoha dalších.

David Kubec a Miroslav Růžička, kurátoři výstavy

The Contortionist and the Dancer / Two Bare Feet and Other Curiosities
The different forms of circus entertainment, variety show and folk plays
in the Aleš South Bohemian Gallery's collection of artwork

11. 11. 2017 – 4. 2. 2018, Dům Štěpánka Netolického, Masarykovo náměstí 89, Třeboň
Opening: 10. 11. 2017, starts at 5 pm

Performers, puppet shows, merry-go-rounds, shooting galleries and other forms of spectacle, such as variety shows, cabaret revues and circus performances have been attracting people's attention for ages thanks to their variety and diversity. They represent a fascinating world full of unexpected moments. They serve as a place where the old and the new, the beautiful and the ugly, the flourished and the decayed encounter. They meet in a place filled with lights, sounds and scents, where – just for a moment – the time can pass through every direction. In this space, where the optical and gravitational laws can be easily broken, all these artists are connected with mutual desire and intention, which is the spectator's utmost entertainment.

Apart from this, the exhibition of Aleš South Bohemian Gallery's collection of artwork will also present the *The Puppet Theatre*, a copperplate engraving by Swiss painter, graphic artist and poet Salomon Gessner (1730-1788); colorized copperplates depicting mainly the environment of performances and festivals by Johann Christian Shoeller (1782-1851), a painter predominantly working in Vienna; satiric copperplates portraying scenes based on the work of English engraver and caricaturist William Hogarth (1697-1764), or colored neoclassical mezzotints by John Raphael Smith (1751-1812). The delicate works based on

the motifs of vernacular theatre and puppet show, depicted in the woodcuts by Vladimír Silovský (1891-1974), or the selection of works by Bohuslav Reynek (1892-1971) then completes the whole image of this type of art. And nothing is more closely related to the origin of circus than the just mentioned folk puppeteering and comedic performances. The guilds of all kinds of artists, and mostly the puppeteering families who followed the traditions and customs of medieval jugglery and predominantly made use of the elements based on *commedia dell'arte*, are beginning to integrate various gymnastic elements and movements into their performances.

The artistic performance, based on exceptional physical capability and courage, which is captured in the works of František Tichý (1896-1961), a significant representative of Czech avantgarde, brings us closer to the environment of clowns, acrobats, jugglers and equestriennes. We can admire the skill in balancing (as in tightrope walking, for example) in the works of Orest Dubay (1919-2005), who is considered to be the most important Slovakian graphic artist of the 20th Century, captured in his cycle called *People V*. The rough paintwork *From Above* by František Hudeček (1909-1990), a member of Group 42, shows a true image of the acrobatic style based on balancing. *The Dog Circus* by Antonín Majer (1882-1976) or *The Circus* by Emil Kotrba (1912-1983) both present other forms of tightrope walking and animal training skills. The interest in the environment of the caravans and big tops is also depicted in the paintwork and graphical works of Jan Rambousek (1895-1976). This theme is also reflected in the works of Alois Moravec (1899–1987), Karel Štěch (1908–1982) and other artists. The cubist figure *Magician*, portrayed in the litograph by František Gross (1909-1985), or the linocut *The Dancer* by Karel Teige (1900-1951), who had a great impact on formation of Czech poetism and surrealism, both enrich the exhibition with themes and motifs of revue performance and variety show.

The circus and other performances of that kind developed significantly at end of the 18th and the beginning of the 19th Century, followed by the development in the 1970s, when various theatrical elements were put together with ring performances. Acrobats, dancers and jugglers became actors, actors took the roles of conjurers and magicians, etc. Even nowadays, the circus is constantly seeing changes and it certainly still has much to offer. And what about carousels? They are silently rotating and for now, it cannot be foreseen what types of new amusement they can bring to us in the 21st Century.

The selection of artwork from the Aleš South Bohemian Gallery's collection presents a whole variety of paintings, drawings, graphic artwork, carvings and ceramic art. The collection, comprising of more than fifty pieces of artwork, offers an interesting insight to the lifestyle of artists, who were constantly moving from one place to another for the purpose of making living while performing for others. Apart from the works of above mentioned artists, the visitors of the exhibition may also behold the artworks of Adolf Born, Bedřich Stefan, Bohumil Dobiáš, Jan Kodet, Josef Čapek and many others.

David Kubec and **Miroslav Růžička**, curators of the exhibition